บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นบทสรุปที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ของงานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลางจำนวน 108 แห่ง ใน 19 จังหวัด โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และ หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา จำนวน 108 คน รวม 216 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามและรับคืนทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนจำนวน 188 ชุด เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 185 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.65

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยวิธีแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 68.11 อายุมากกว่า 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.11 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.05 ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน อยู่ในช่วง1 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.22 ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ด้านสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 71.35 โดยได้รับจากโครงการฝึกอบรมของกรมอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 68.18 รองลงมาศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 55.30 และได้รับความรู้จากสถานศึกษาที่จบมา คิดเป็นร้อยละ 34.09 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายกลุ่มพบว่า กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้ช่วยฝ่ายวางแผน คิดเป็นร้อยละ 32.97 เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 78.49 มีอายุมากกว่า 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 82.80 วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 61.29 ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบันอยู่ในช่วง 4 – 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.79 เคยได้รับความรู้ด้านสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 75.27 ได้รับความรู้จากโครงการฝึกอบรมของกรมอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.14 รองลงมาศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.86 และจากการโครงการฝึกอบรมของสถานศึกษาที่ทำงานอยู่ คิดเป็นร้อยละ 32.86 ตามลำดับ

สำหรับกลุ่มหัวหน้างานพบว่า เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 57.01 มีอายุระหว่าง 25- 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.17 วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.74 ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในช่วง 1 – 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.83 ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ด้านสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 67.39 ได้รับความรู้จากโครงการฝึกอบรมของกรมอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 69.35 รองลงมาศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 58.06 และจากสถานศึกษาที่จบการศึกษามา คิดเป็นร้อยละ 40.32 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของศูนย์ข้อมูลการศึกษา

การจัดสถานที่ของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ส่วนใหญ่ อยู่รวมกับ ฝ่าย / งานอื่นของสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.78 แยกเป็นสัดส่วนมีห้องปฏิบัติการโดยเฉพาะ มีเพียงร้อยละ 36.22 ซึ่งศูนย์ข้อมูลการศึกษา ที่แยกเป็นสัดส่วนมีพื้นที่น้อยกว่า 10 ตารางเมตร มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.14 มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียง ร้อยละ 31.52 ที่มีคู่มือปฏิบัติงานอาศัยระเบียบกรมอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 84.95

ศูนย์ข้อมูลการศึกษาที่มีบุคลากรเพียง 2 คนมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.86 ประกอบด้วย หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาและเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.24 ตำแหน่งบุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ที่พบได้แก่หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา ผู้ช่วยหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาและเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา โดยมีรายละเอียดหน้าที่รับผิดชอบ ของตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ เป็นอาจารย์ประจำ คิดเป็นร้อยละ 90.32 มีภาระงานสอนทุกคน จำนวนคาบที่สอนในเวลาพบว่า สอนมากกว่า 15 คาบ/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 72.04 และสอนนอกเวลา อยู่ในช่วง 5 – 10 คาบ/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 48.39 นอกเหนือจากภาระงานสอนแล้วยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการ รวบรวม สำรวจ ประมวล จัดเก็บรายงาน ให้บริการข้อมูล และประสานงานให้ความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ในการขอข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 96.77 และต้องดูแลระบบเครือข่าย และอินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 9.68

2. ผู้ช่วยหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำ คิดเป็นร้อยละ 95.45 มีภาระงานสอนทุกคน จำนวนคาบที่สอนในเวลา พบว่า สอนมากกว่า 15 คาบ/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 68.18 และสอนนอกเวลา อยู่ในช่วง 5 – 10 คาบ/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 36.36 นอกเหนือ จากภาระงานสอนแล้ว ส่วนใหญ่ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ รายงานผลข้อมูล และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 81.82 และมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลระบบเครือข่าย ให้บริการเปิด – ปิด และรับ – ส่งข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.27

3. เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำ คิดเป็นร้อยละ 85.94 มีภาระงานสอน คิดเป็นร้อยละ 56.25 สอนในเวลามากกว่า 15 คาบ / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 61.11 จำนวนคาบที่สอนนอกเวลา อยู่ในช่วง 5 –10 คาบ / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการรวบรวม บันทึก จัดเก็บข้อมูล และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับระบบเครือข่าย และอินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 33.33

สำหรับเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษาที่ไม่มีภาระการสอน คิดเป็นร้อยละ 43.75 มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการรวบรวม บันทึก นำเสนอข้อมูล และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 60.71 และมีหน้าที่ติดตามข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ ปรับข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 14.29

กล่าวได้ว่าบุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ส่วนใหญ่นอกจากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษาแล้วยังมีภาระงานสอนด้วย

ด้านคอมพิวเตอร์ของศูนย์ข้อมูลการศึกษา พบว่ามีจำนวนเพียงพอและไม่เพียงพอ มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 51.35 และ 48.65 ตามลำดับ โดยกลุ่มผู้บริหารเห็นว่าคอมพิวเตอร์มีจำนวนเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 54.84 ในขณะที่กลุ่มหัวหน้างานเห็นว่าคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 52.17 และศูนย์ข้อมูลการศึกษาแก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอโดยการขอยืมคอมพิวเตอร์ จากฝ่าย / งานอื่น มาใช้แทนมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.56

ศูนย์ข้อมูลการศึกษามีคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 เครื่อง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.57 เป็นคอมพิวเตอร์ที่ประกอบขึ้นเอง คิดเป็นร้อยละ 21.92 ความเร็วของคอมพิวเตอร์ที่ไม่สามารถระบุยี่ห้อของ CPU ได้ พบว่า มีความเร็วน้อยกว่า 500 MHz มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.19 ส่วน CPU ที่ระบุยี่ห้อได้พบว่า เป็นPentium 4 ที่มีความเร็วระหว่าง 1 –2 GHz มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.53 ความจุของ Hard disk อยู่ในช่วง 10–20 GB คิดเป็นร้อยละ 45.89 และมีหน่วยความจำ (RAM)ในช่วง 64 –128 MB คิดเป็นร้อยละ 60.27

การติดตั้งระบบไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน พบว่า มีการติดตั้งร้อยละ 51.09และไม่ติดตั้งร้อยละ 48.91 ส่วนใหญ่มีเพียง 1 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 74.47 ขนาด 500 VA คิดเป็นร้อยละ 44.26

โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในศูนย์ข้อมูลการศึกษา พบว่ามีการใช้ Microsoft Word มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.57 รองลงมาคือ Microsoft Excel คิดเป็นร้อยละ 56.52 และมีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 6.52 ที่มีการพัฒนาโปรแกรมขึ้นใช้เอง ได้แก่ โปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลนักเรียนและใช้พิมพ์เงินเดือนบุคลากร

ด้านงบประมาณที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษาได้รับพบว่าส่วนใหญ่ได้รับจากการจัดสรรงบประมาณประจำปี คิดเป็นร้อยละ 83.78 รองลงมาได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.70

ตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยการดำเนินงานและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

ศูนย์ข้อมูลการศึกษาที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 52.97 โดยได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสถานศึกษาถึงร้อยละ 97.96 มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อรายงานการจัดการศึกษา ให้กรมอาชีวศึกษาทราบเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 78.92 และมีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 48.11 ที่มีการสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศ สำรวจความต้องการใช้ด้วยวิธีส่งหนังสือเวียนเพื่อสอบถามความต้องการใช้สารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 50.56 รองลงมาคือการประชุมหัวหน้างานของสถานศึกษาแล้วแจ้งข้อมูลที่ต้องการใช้ให้ทราบ คิดเป็นร้อยละ 46.07 ศูนย์ข้อมูลการศึกษาใช้แบบฟอร์มที่จัดทำขึ้นเอง ร้อยละ 77.30 รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.03 โดยประสานขอข้อมูลที่ผ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษาจัดเก็บไว้แล้ว และเก็บเพิ่มเติมในส่วนที่แต่ละฝ่ายไม่ได้เก็บไว้คิดเป็นร้อยละ 70.27 มีข้อมูลเพียงร้อยละ 60 –70 ที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษาสามารถรวบรวมได้ทันตามเวลามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.32 ที่สามารถรวบรวมได้ทันตามเวลาเพราะเป็นข้อมูลที่ผ่ายต่าง ๆ รวบรวมไว้แล้วคิดเป็นร้อยละ 57.30 ส่วนข้อมูลที่รวบรวมไม่ทัน เพราะขาดการวางแผนการรวบรวมข้อมูลนั้น ๆ คิดเป็น

ร้อยละ 58.38 มีหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลเป็นผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 56.76 และบุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 74.05 สำหรับช่วงระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษามีการรวบรวมข้อมูลนักเรียน - นักศึกษา ในช่วงเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.70 ข้อมูลหลักสูตรและโปรแกรมการสอน รวบรวมเดือนพฤษภาคม-ตุลาคมคิดเป็นร้อยละ 44.32 ข้อมูลบุคลากรรวบรวมในช่วงเดือน สิงหาคม - ตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 24.32 ข้อมูลอาคารสถานที่รวบรวมในช่วงเดือน กันยายน – ธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 25.41 ข้อมูลครุภัณฑ์รวบรวมในช่วงเดือน กันยายน – ธันวาคม คิดเป็นร้อยละ25.95 ข้อมูลงบประมาณรวบรวมในช่วงเดือน สิงหาคม – พฤศจิกายน คิดเป็นร้อยละ24.86 ข้อมูลสถานประกอบการและตลาดแรงงานรวบรวมในช่วงเดือน มกราคม – พฤษภาคม คิดเป็นร้อยละ 20.00 ไม่ได้จัดเก็บ คิดเป็นร้อยละ 7.57 และข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมไม่ได้กำหนดระยะเวลาแน่นอนในการรวบรวม คิดเป็นร้อยละ 23.24 ไม่ได้จัดเก็บ คิดเป็นร้อยละ 9.19

ปัญหาการรวบรวมข้อมูลพบว่า ข้อมูลที่ต้องการใช้กระจายอยู่หลายที่เพราะมีผู้รวบรวมหลายฝ่าย ทำให้มีการซ้ำซ้อนของข้อมูล มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.43 รองลงมาคือ บุคลากรไม่มีเวลาพอเนื่องจากมีภารกิจมากคิดเป็นร้อยละ 66.49

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ร้อยละ 70– 80 มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24.86 ผู้รายงานลงชื่อรับรองความถูกต้อง เพื่อเป็นการกำกับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 69.19 เมื่อพบข้อผิดพลาดจะส่งกลับให้หน่วยงานที่ให้ข้อมูลดำเนินการแก้ไขแล้วส่งกลับมาใหม่ คิดเป็นร้อยละ 63.24 ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล คือ หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.43

ปัญหาการตรวจสอบข้อมูล พบว่า บุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเพียงพอเนื่องจากมีภารกิจมาก คิดเป็นร้อยละ 72.97 รองลงมาคือ มีบุคลากรไม่เพียงพอในการตรวจสอบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 60.54

การประมวลผลข้อมูล

ศูนย์ข้อมูลการศึกษามีการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91.35 โดยจำแนกตามประเภทข้อมูลทั้ง 8 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 67.03 มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 26.49 ที่วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเป็นสารสนเทศที่มีความหมายสะดวกในการนำไปใช้งาน ผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลคือ หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.32

ปัญหาการประมวลผลข้อมูลพบว่า บุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาพอที่จะดำเนินการประมวลผลข้อมูลเนื่องจากมีภารกิจมาก คิดเป็นร้อยละ 70.27 รองลงมาคือขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการประมวลผลข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 52.43

การนำเสนอข้อมูล

ศูนย์ข้อมูลการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ให้การบริการข้อมูล เพื่อประกอบการวางแผนการจัดการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 89.19 โดยจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร และรายงานประจำปีคิดเป็นร้อยละ 81.62 และนำเสนอโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 69.73 มีการดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 69.73 โดยเชื่อมโยงเครือข่ายในระบบอินเตอร์เน็ตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 80.62 รองลงมาเชื่อมโยงเครือข่ายภายในสถานศึกษา (LAN) คิดเป็นร้อยละ 65.89 มีผู้รับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูล คือหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.97 มีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศโดยการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ 56.22

ปัญหาในการนำเสนอข้อมูล พบว่า ผู้ปฏิบัติไม่แน่ใจว่าจะต้องนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอะไรบ้างคิดเป็นร้อยละ 71.89 และต้องรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อผู้บริหารต้องการใช้สารสนเทศคิดเป็นร้อยละ 53.51

การเก็บรักษาข้อมูล

ศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่คัดเลือกข้อมูลที่จะเก็บรักษาไว้เพื่อ การวางแผนการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 79.46 โดยจัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลเอกสาร คิดเป็นร้อยละ

67.57 และจำแนกตามประเภทของข้อมูลทั้ง 8 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 87.03 มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 43.78 ที่กำหนดระยะเวลาแน่นอนในการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน โดยมีระยะเวลาในการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากกว่า 15 วัน คิดเป็นร้อยละ 51.85 และผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาข้อมูล คือ หัวหน้า งานศูนย์ข้อมูลการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.03

ปัญหาในการเก็บรักษาข้อมูลคือ ขาดการติดตาม ควบคุม และกำกับการเก็บรักษาข้อมูลมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.43 รองลงมาคือไม่มีการชี้แจงหน้าที่อย่างชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 42.70

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีศึกษา เขตภาคกลาง มีประเด็นน่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบในงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ด้านสารสนเทศ (ร้อยละ 71.35) แต่ยังมีผู้บริหาร (ร้อยละ 24.75) และ หัวหน้างาน (ร้อยละ 32.61) ที่ยังไม่เคยได้รับความรู้ด้านสารสนเทศเลย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่รับผิดชอบงานศูนย์ข้อมูลทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกคน ควรมีความรู้ด้านสารสนเทศ เพราะปัจจุบัน เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ตลอดจนการกระจายของข้อมูลสารสนเทศอย่างรวดเร็ว และสารสนเทศก็มีความสำคัญต่อการบริหาร ดังที่ วีระ สุภากิจ (2539: 8-9) กล่าวว่า สารสนเทศมีประโยชน์ต่อการบริหารในด้านการวางแผน ปฏิบัติงาน และการตัดสินใจสั่งการ อธิปัตย์ คลี่สุนทร (2534:29-44) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์และสามารถทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้มากขึ้น และ ผู้วิจัยเห็นว่ากรมอาชีวศึกษา ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์และความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ดังที่ จีราภรณ์ รักษาแก้ว (2539 : 11 – 13) กล่าวว่า การอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานที่สุดจะเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ และแรงจูงใจ ให้เกิดแก่บุคลากรในหน่วยงาน เมื่อบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ก็จะนำความรู้ นั้นมาใช้พัฒนาการจัด

ระบบสารสนเทศ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาให้มีมาตรฐาน ต่อไป

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของศูนย์ข้อมูลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การจัดสถานที่ของศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่อยู่รวมกับฝ่าย / งานอื่นของสถานศึกษา (ร้อยละ 63.78) ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไลลา ตันติสุข (2538: 154) ที่พบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ในวิทยาลัยการอาชีพภาคใต้ ไม่มีห้องสำหรับจัดระบบสารสนเทศโดยเฉพาะ ผู้วิจัยเห็นว่า สถานศึกษาที่มีปริมาณข้อมูลจำนวนมาก ควรจัดสถานที่ของศูนย์ข้อมูลการศึกษาให้เป็นสัดส่วน ดังที่ วีระ สุภากิจ (2539 : 322 – 325) กล่าวว่า ควรจัดให้มีสถานที่ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสถานศึกษาเป็นศูนย์สารสนเทศ มีบริเวณเพียงพอสำหรับวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ ทั้งนี้ควรพิจารณาความพร้อมของสถานศึกษาควบคู่กันไปด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาแต่ละแห่งประกอบด้วยบุคลากร ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน กล่าวคือ บางแห่งมีเพียงหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงคนเดียว บางแห่งมีหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาและ ผู้ช่วยหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา หรือ หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา ในขณะที่บางแห่งมีทั้งหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา ผู้ช่วยหัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา ซึ่งบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ มีหน้าที่รับผิดชอบที่ซ้ำซ้อนกัน และส่วนใหญ่ไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การจัดองค์การให้มีโครงสร้าง การแบ่งงานสายการบังคับบัญชา และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะละเลยไม่ได้หากต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ จีราภรณ์ รักษาแก้ว (2539 : 11 – 13) กล่าวว่าการจัดองค์การเป็นการจัดระเบียบให้การปฏิบัติงาน เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ มี 2 ขั้นตอนคือ การจัดกลุ่มงานที่จำเป็นและการมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบ และ มยุรี รัตนมุง (2543 : 3 – 5) ยังกล่าวด้วยว่า หัวหน้าศูนย์ข้อมูลจะต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการภายในศูนย์ ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การเตรียมบุคลากร และการประสานงาน นอกจากนี้ ตุลา มหาสุธานนท์ (2545 ; 137 – 140) ได้กล่าวว่าการจัดองค์การมีความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องพิจารณาว่าจะจัด องค์การ ในลักษณะใด มีงานหรือกิจกรรมใดบ้าง และตำแหน่งหน้าที่การงานที่ควรมี เพราะการจัดองค์การจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ การแบ่งงานที่ชัดเจน ตามโครงสร้างขององค์การจะทำให้การทำงานไม่ซ้ำซ้อนกัน ไม่เกิดปัญหา

งานคั่งที่บุคคลเพียงคนเดียว และทำให้การมอบหมายงานทำได้ง่ายขึ้นด้วย ฉะนั้นศูนย์ข้อมูลการศึกษานอกจากจะอาศัยระเบียบของกรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้วควรกำหนด โครงสร้าง หน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน จะช่วยลดปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอได้ระดับหนึ่ง และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 31.52 ที่มีคู่มือการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ อนุชิต ชูจันทร์ (2541 : 4) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศของวิทยาลัยเทคนิคน่าน ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ขาดการกำหนดระเบียบปฏิบัติให้มีความชัดเจนเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาทุกแห่งควรมีคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันในแนวปฏิบัติด้านสารสนเทศ และช่วยให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรใหม่

ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์ของศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ 51.35) โดยมีคอมพิวเตอร์จำนวน 1 เครื่องมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 44.57) ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าคอมพิวเตอร์มีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ 54.84) ในขณะที่หัวหน้างานเห็นว่า คอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 52.17) ซึ่ง จีราภรณ์ รักษาแก้ว (2539 : 64-65) กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในระบบสารสนเทศ เนื่องจาก ปริมาณข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารก็มีความต้องการสารสนเทศชนิดต่างๆมากขึ้น การต้องการข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว ซึ่งคอมพิวเตอร์สามารถสนองความต้องการนี้ได้ และปัจจุบันคอมพิวเตอร์ก็มีราคาถูกเมื่อเทียบกับประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่าย และประหยัดเวลา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารควรอำนวยความสะดวก จัดหาคอมพิวเตอร์ให้มีปริมาณเพียงพอและมีประสิทธิภาพในการใช้งาน นอกเหนือจากงานพิมพ์ ซึ่งคอมพิวเตอร์ยังมีประโยชน์ด้านอื่นเช่น การเก็บข้อมูลทำฐานข้อมูล การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้ อธิปัตย์ คลี่สุนทร (2534 : 29-44) ได้ให้ข้อคิดในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ว่า ควรมีการวิเคราะห์ความจำเป็น และปริมาณงานให้ถี่ถ้วนก่อนจัดซื้อ จัดหาคอมพิวเตอร์มาใช้

ตอนที่ 3 การดำเนินงานและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ

การรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีการสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศเพียงร้อยละ 48.11 โดยส่งหนังสือเวียนเพื่อสอบถามความต้องการใช้สารสนเทศ (ร้อยละ 50.56) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาทุกแห่งควรให้ความสำคัญในการสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศเพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกำหนดขอบเขต ของข้อมูลที่ต้องการรวบรวมได้ ดังที่ ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2542 ; 36 – 37) กล่าวว่าสารสนเทศที่ดีควรมี ความถูกต้องทันสมัยและตรงกับความต้องการใช้ ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ และกรมวิชาการ (2545 : 22 – 28) กล่าวว่า สารสนเทศที่ดี ต้องตรงกับความต้องการ เชื่อถือได้ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการรวบรวม ทั้งนี้จะช่วยให้สะดวกในการสร้างเครื่องมือที่จะรวบรวมข้อมูล สามารถรวบรวมได้ตรงกับความต้องการ ป้องกันการซ้ำซ้อนของข้อมูล ดังนั้น การสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษารวบรวมได้ทันเวลา มีเพียงร้อยละ 60 –70 (ร้อยละ 24.32) และเป็นข้อมูลที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษาได้จากการรวบรวมของฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา (ร้อยละ 57.30) ส่วนข้อมูลที่ไม่สามารถรวบรวมได้ทันเวลาเป็นเพราะขาดการวางแผนการรวบรวมข้อมูล(ร้อยละ 58.38) ซึ่ง Senn,J.,A. (1990 : 304) กล่าวถึงความสำคัญของการรวบรวมข้อมูลว่า เป็นขั้นตอนขั้นพื้นฐานและจำเป็นสำหรับการจัดระบบสารสนเทศ หากผ่านขั้นตอนนี้ไปแล้วพบข้อผิดพลาดจะเป็นการยุ่งยากที่จะย้อนกลับมาค้นหาข้อผิดพลาดของข้อมูล และวีระ สุภากิจ (2539 : 318 – 319) ได้ให้แนวปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการรวบรวมข้อมูลไว้ว่า ควรกำหนดหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบ การกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การกำหนดการจัดเก็บ การสร้างเครื่องมือ และเวลาในการจัดเก็บให้ชัดเจน จะเห็นได้ว่า การจัดระบบสารสนเทศก็มีความจำเป็นต้องใช้หลักการในการบริหารจัดการเข้ามาช่วย ดังที่ จีราภรณ์ รักษาแก้ว (2539 : 11 – 13) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศและการจัดการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สารสนเทศที่ได้จากระบบสารสนเทศสามารถนำไปใช้ในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การการบริหารงานบุคคล การสั่งการและการควบคุม ในขณะเดียวกันการจัดการก็มีอิทธิพลต่อระบบสารสนเทศ ในการกำหนดวัตถุประสงค์การนำมาใช้ การวางแผน การจัดองค์การ การกำหนดบุคคลเข้าทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผน เพราะการวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะ

ส่งผลถึงอนาคต ความสำเร็จจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดการวางแผนที่ดี และเกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544: 10) กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่ การจัดเตรียมเครื่องมือ การวางแผนและการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ดังนั้น ศูนย์ข้อมูลการศึกษาจึงควรมี การวางแผนการรวบรวมข้อมูล เพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลได้ทันตามกำหนดเวลาส่งผลให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ เกิดความมั่นใจเมื่อนำไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา รวบรวมข้อมูลทั้ง 8 ประเภท มีความหลากหลาย ไม่มีการกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกันว่าข้อมูลแต่ละประเภทควรรวบรวมในช่วงเวลาใด ยกเว้นข้อมูลนักเรียน-นักศึกษา ที่จะต้องรายงาน ให้กรมอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการทราบประมาณเดือน มิถุนายน และข้อมูลงบประมาณ ที่รวบรวมทุก 3 เดือน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , 2542 : 196) นอกจากนี้ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม และข้อมูลการด้านสถานประกอบการและตลาดแรงงานที่อัจฉรา ทรงสกุล (2535 : 97 – 113) ได้ศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลการศึกษา พบว่ามีความสำคัญที่ผู้บริหารต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจ การจัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาบางแห่ง ที่ไม่ได้จัดเก็บไว้ หรือไม่ได้กำหนดระยะเวลาแน่นอนในการรวบรวม ซึ่ง วีระ สุภากิจ (2539 : 318 – 319) กล่าวว่า ควรกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน และผู้วิจัยมีความเห็นว่าศูนย์ข้อมูลการศึกษาทุกแห่งควรมีการกำหนดระยะเวลาการรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกัน เพื่อความสะดวกสำหรับผู้บริหารสามารถนำข้อมูลระหว่างสถานศึกษามาเปรียบเทียบให้เห็นภาพรวมของสถานศึกษาในแนวราบได้

ปัญหาที่น่าสนใจคือ มีข้อมูลกระจัดกระจายอยู่หลายที่ มีผู้รวบรวมหลายฝ่าย ซึ่งเป็นปัญหาที่ สืบเนื่องมาจากการที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษาไม่ได้มีการสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศและขาดการวางแผนการรวบรวมข้อมูลที่ดี จนทำให้ไม่สามารถกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะรวบรวมได้ ตลอดจนขาดการประสานงาน หารือร่วมกันเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล จึงทำให้ต้องรวบรวมข้อมูลจากหลายที่ และพบว่ามีการซ้ำซ้อนของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลของศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ร้อยละ 70 – 80 (ร้อยละ 24.86) ซึ่ง สอดคล้องกับ อัจฉรา ทรงสกุล (2535 : 97 –113)

ก็พบว่าข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีไม่เพียงพอในการนำมาใช้ตัดสินใจ และ Barelt , D.Scoot (2000:online) ได้ศึกษาปัจจัยและผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบสารสนเทศของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการใช้ระบบสารสนเทศ จะตระหนักถึงประโยชน์ ความจำเป็น และความถูกต้อง ของสารสนเทศ กล่าวคือ ผู้บริหารที่ใช้สารสนเทศบ่อยๆ จะยิ่งต้องการสารสนเทศที่มีความถูกต้องมาก เพื่อความมั่นใจในการใช้สารสนเทศ และวีระ สุภากิจ (2539 : 8 – 9) กล่าวว่า สารสนเทศช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัยและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับสูงกว่าและต่ำกว่า หากข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วนและมีความเป็นปัจจุบันน้อยจะส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดเมื่อนำมาใช้

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษามีการกำกับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยผู้รายงานลงชื่อรับรองความถูกต้อง (ร้อยละ 69.19) ผู้วิจัยเห็นว่า การตรวจสอบความถูกต้องเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ดังที่ Senn ,J.,A..(1990 : 305) กล่าวไว้ว่าเป็นการเตรียมข้อมูลสำหรับการประมวลผลต่อไป เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นถูกต้อง การดำเนินการของศูนย์ข้อมูลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มีการดำเนินการที่ถูกต้อง ตามที่ เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า การตรวจสอบข้อมูลควรให้ผู้รายงานหรือผู้ให้ข้อมูลลงชื่อรับรองความถูกต้อง และเมื่อศูนย์ข้อมูลการศึกษาพบข้อผิดพลาดจะส่งข้อมูลกลับให้หน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก้ไขและส่งกลับมาใหม่ (ร้อยละ 63.24) ก็เป็นการเหมาะสมแล้วและสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ณรงค์ ไทยรัตน์ (2537 : 53) ที่พบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดก็มีการส่งข้อมูลกลับให้หน่วยงานที่ให้ข้อมูลทบทวน แก้ไขและส่งกลับมาใหม่เช่นกัน

ปัญหาที่พบคือ บุคลากรไม่มีเวลาในการตรวจสอบข้อมูลและบุคลากรมีไม่เพียงพอ ซึ่งเกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544 : 13) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลควรประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง จากผลการวิจัยมีศูนย์ข้อมูลการศึกษาที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านสารสนเทศเพียงร้อยละ 52.97 และผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลคือ หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา (ร้อยละ 56.76) ซึ่งต้องรับผิดชอบงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษาและยังมีภาระงานสอนด้วย จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญแต่งตั้งคณะกรรมการสารสนเทศและปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและบุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอได้อีกทางหนึ่ง

การประมวลผลข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่มีการประมวลผลโดยจำแนกตามประเภทของข้อมูล 8 ประเภท (ร้อยละ 67.03) แต่มีศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพียงร้อยละ 26.49 เท่านั้นที่วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่มีความหมายสะดวกในการนำไปใช้งาน ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่รับผิดชอบด้านสารสนเทศควรให้ความสำคัญในการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ ให้ได้สารสนเทศที่มีความหมายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการตัดสินใจได้ ดังที่ จีราภรณ์ รักษาแก้ว (2539 : 11 – 13) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารระดับสูงต้องการสารสนเทศที่สรุป กะทัดรัด ชัดเจน และตรงประเด็นสามารถตัดสินใจได้ทันที และเกรียงศักดิ์ พราวศรี (2544 ; 12) ได้ให้แนวทางในการประมวลผลไว้ด้วยว่า นอกจากประมวลโดยการแจกแจง จำแนกประเภทของข้อมูลแล้ว ควรวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย

ปัญหาที่พบ ส่วนใหญ่บุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอ เนื่องจากมีภารกิจมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ เกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ก็พบว่า บุคลากรนอกจากจะต้องรับผิดชอบในงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษาแล้ว ยังมีภาระงานสอนในเวลามากกว่า 15 คาบ / สัปดาห์ และสอนนอกเวลา อยู่ในช่วง 5 –10 คาบ / สัปดาห์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไลลา สันติสุข (2538 : 150) ที่พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานหลายด้านและมีชั่วโมงสอนมาก ควรลดภาระงานด้านอื่น ๆ และลดชั่วโมงสอนให้น้อยลง

การนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์การให้บริการข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนจัดการศึกษา (ร้อยละ 89.19) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เหมาะสมแล้ว เพราะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดระบบสารสนเทศ และ สุขุม เฉลยทรัพย์,จิตติมา เทียมบุญประเสริฐและวิชชา ฉิมพลี(2542: 3) กล่าวไว้ว่า สารสนเทศ จะช่วยในการบริหารงาน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ได้แก่ นำไปใช้เกี่ยวกับการจัดองค์การ บริหารงานบุคคล บริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ เป็นต้น

2. ด้านการดำเนินงาน การนำสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานจะช่วยผู้บริหารในการกำกับ ติดตามประเมินผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบ และวัตถุประสงค์

3. ด้านการตัดสินใจ การนำสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อเลือกทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ช่วยให้การตัดสินใจเร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจสั่งการใดๆ

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้วยระบบอินเตอร์เน็ต (ร้อยละ 80.62) และจากเว็บไซต์ของกรมอาชีวศึกษาก็พบว่า กรมอาชีวศึกษาในส่วนกลางได้จัดให้มีการรับ - ส่งข้อมูลข่าวสารไปยังสถานศึกษาในสังกัด ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ มีเว็บไซต์ สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเต็มที่ (สำเนาคำสั่ง ที่ นร 0504 / ว 182 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2545 : ภาคผนวก) และกมล ภู่ประเสริฐ (2544 : 80) ได้กล่าวว่า การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศจะสะดวกแก่บุคลากรทุกฝ่ายในการเรียกใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลง และเพิ่มสารสนเทศ บนเว็บไซต์ได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ เว็บไซต์ของสถานศึกษาที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดในภาคผนวก

ปัญหาที่พบ คือ ผู้ปฏิบัติไม่แน่ใจว่าจะต้องนำเสนอสารสนเทศอะไรและ ต้องรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อผู้บริหารต้องการใช้สารสนเทศ ซึ่ง ปัญหานี้ผู้วิจัย เห็นว่า เป็นผลสืบเนื่องจากข้อค้นพบข้างต้น ที่ศูนย์ข้อมูลการศึกษา ขาดการวางแผนที่ดี และไม่มีการสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศ ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ปฏิบัติไม่แน่ใจว่าจะต้องนำเสนอสารสนเทศอะไร ฉะนั้นผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสารสนเทศควรมีการหารือและวางแผนร่วมกัน

การเก็บรักษาข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ เก็บรักษาข้อมูลด้วยแฟ้มข้อมูลเอกสาร (ร้อยละ 67.57) เก็บไว้ในแผ่นบันทึกข้อมูล(ร้อยละ 65.95) และเก็บไว้ในจานแม่เหล็ก (ร้อยละ 65.41) และสรุปเป็นรูปเล่ม (ร้อยละ 64.86) ซึ่งเป็นการจัดเก็บไว้ในสื่อต่าง ๆ ตามศักยภาพของสถานศึกษา กรมวิชาการ (2545 : 30 –31) ได้ให้แนวทางการเก็บรักษาข้อมูลว่า ควรคำนึงถึงความสะดวกในการค้นหา เพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และการนำมาใช้ประโยชน์ด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า ศูนย์ข้อมูลการศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.22) ไม่ได้ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ส่วนหนึ่งน่าจะมีผลมาจากระบบการเก็บรักษาข้อมูลด้วย ว่ามีความสะดวกในการเรียกค้นข้อมูลเพียงใด เพราะหากเก็บไว้ในแฟ้มเอกสาร หรือรูปเล่ม

ก็จะไม่สามารถปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันได้บ่อยเท่าข้อมูลที่เก็บไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง กมล ภู่ประเสริฐ (2544 : 80) กล่าวว่าการประเมินและปรับสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันเสมอ จะทำให้ข้อมูลมีความถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการใช้งานต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัย เห็นว่า ควรมีการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันให้เร็วที่สุดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล

ปัญหาที่พบ คือ ขาดการติดตาม ควบคุม กำกับการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ซึ่ง กมล ภู่ประเสริฐ (2544 : 80) กล่าวว่าการบริหารระบบสารสนเทศนอกจาก จะต้องมีการวางแผน การออกแบบระบบ การให้บริการ การประเมินและปรับปรุงระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันแล้ว จะต้องมีการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศตามต้องการที่จะใช้ตัดสินใจ และผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้รับผิดชอบมีความกระตือรือร้น ในการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของงานศูนย์ข้อมูลการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้กระทรวงศึกษาธิการมีองค์กรหลัก ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาคือ คณะกรรมการอาชีวศึกษานั้น กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดแนวทางการปฏิรูประบบบริหารจัดการโดยให้ ดำเนินการรวมกลุ่มสถานศึกษา ร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนให้เข้มแข็ง โดยประสานความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยิ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ และจากผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อพัฒนางานศูนย์ข้อมูลการศึกษา ดังต่อไปนี้

กรมอาชีวศึกษา

1. ควรกำหนดนโยบายด้านสารสนเทศให้ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงจัดให้มีแบบฟอร์ม การรวบรวมข้อมูล การรายงานผล และมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการประมวลผล และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ควรจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ให้มีความรู้ วิสัยทัศน์และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และกำหนดให้เป็นหนึ่งในคุณสมบัติของผู้บริหาร หรือเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินผู้บริหาร

3. ควรจัดอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสารสนเทศ อย่างน้อย 1 ครั้ง / ภาคการศึกษา ให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และสามารถผลิตซอฟท์แวร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการได้

สถานศึกษา

1. ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านสารสนเทศที่ประกอบด้วยบุคลากรจากทุกๆฝ่ายของสถานศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการ กำหนดแนวทางปฏิบัติงานด้านสารสนเทศของสถานศึกษา ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล เผยแพร่ จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนกำกับ ติดตาม ดูแล เร่งรัดการดำเนินงาน และจัดหาปัจจัยที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร

2. ศูนย์ข้อมูลการศึกษา ควรมีคู่มือการปฏิบัติงาน กำหนดโครงสร้างการบริหารงานและหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันในแนวปฏิบัติด้านสารสนเทศและช่วยลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน

3. ศูนย์ข้อมูลการศึกษาควรสำรวจความต้องการใช้สารสนเทศ วางแผนการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สารสนเทศให้มีความหมายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทันทีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล

4. ผู้บริหารควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่งานศูนย์ข้อมูล และลดภาระงานสอน เพื่อบุคลากรจะได้มีเวลาในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานศูนย์ข้อมูล

5. ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกในการจัดหาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เพื่อการบริหารจัดการให้เพียงพอเหมาะสม โดยจัดซื้อ จัดหา ระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำหรับรองรับการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะที่กำหนดในระบบงาน

6. จัดหาสถานที่ที่เหมาะสม สำหรับศูนย์ข้อมูลการศึกษาให้แยกเป็นสัดส่วน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้สะดวก และมีบริเวณเพียงพอในการจัดวางวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ ตลอดจนการให้บริการข้อมูลสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์ในสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับภาระงาน (Workloads) ของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในงานศูนย์ข้อมูลการศึกษา

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษา